



**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Charakter prawny wpisu do księgi akcyjnej

Author: Anna Lichosik

Citation style: Lichosik Anna. (2014). Charakter prawny wpisu do księgi akcyjnej. W: B. Dolnicki (red.), "Sądowe stosowanie prawa" (S. 108-117). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego



Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).



UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH



Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego



Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Anna Lichosik

Charakter prawny wpisu do księgi akcyjnej

Wprowadzenie

Księga akcyjna jest wewnętrznym dokumentem spółki, dostępnym tylko dla członków organów spółki i akcjonariuszy¹. Zawiera podstawowe informacje dotyczące akcjonariuszy, przenoszenia praw z akcji oraz ustanawiania na akcji ograniczonych praw rzeczowych². Wpisy w księdze akcyjnej dokonywane są przez zarząd, a jej prowadzenie jest obowiązkowe³, jeżeli spółka wydaje akcje imienne lub świadectwa tymczasowe⁴.

Akcje imienne legitymują osobę, której dane osobowe zostały zamieszczone w dokumencie akcji. Dochodzenie inkorporowanych w akcji imiennej praw wymaga, poza okazaniem dokumentu akcji, również wykazania przez posiadacza tego dokumentu, że jest osobą wymienioną w jego treści oraz że faktycznie jemu przysługuje ucieleśnione w dokumencie prawo⁵.

Założenie księgi akcyjnej nie ma miejsca w spółce w organizacji, lecz dopiero po dokonaniu wpisu spółki do rejestru⁶. Księga akcyjna prowadzona jest przez cały okres trwania spółki, także w okresie jej likwidacji⁷. Powinna zostać utworzona przez zarząd, niezależnie od tego, czy już nastąpiło wydanie akcjo-

¹ W. POPIOLEK: *Prawa i obowiązki akcjonariuszy*. W: *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. Red. J. STRZĘPKA. Warszawa 2009, s. 769.

² R. CZERNIAWSKI: *Kodeks spółek handlowych. Przepisy o spółce akcyjnej. Komentarz*. Warszawa 2004, s. 461.

³ Z. OPAŁKO: *Księga udziałów i księga akcyjna w spółkach kapitałowych*. „Prawo Spółek” 1999, nr 10, s. 2 i n.

⁴ W. POPIOLEK: *Prawa i obowiązki akcjonariuszy*. W: *Kodeks spółek handlowych...*, s. 769.

⁵ Ibidem, s. 769.

⁶ R. CZERNIAWSKI: *Kodeks spółek handlowych...*, s. 461.

⁷ Ibidem, s. 461.

nariuszom dokumentów akcji⁸. Wpis powinien nastąpić przed wydaniem przez spółkę dokumentu akcji czy też świadectwa tymczasowego⁹.

Księga akcyjna może przybrać postać dokumentu pisemnego bądź zapisu elektronicznego, jednakże jako wewnętrzny dokument spółki nie musi być bezpośrednio przez nią prowadzona. Spółka może bowiem zlecić prowadzenie księgi akcyjnej bankowi lub firmie inwestycyjnej w Rzeczypospolitej Polskiej¹⁰.

Celem prowadzenia księgi akcyjnej, obok konieczności posiadania przez akcjonariusza dokumentu akcji, jest wprowadzenie dodatkowego elementu w postaci legitymacji formalnej akcjonariusza¹¹.

Naruszenie przez zarząd obowiązku prowadzenia księgi akcyjnej może rodzić odpowiedzialność odszkodowawczą członków zarządu za szkody wyrządzone spółce, zgodnie z dyspozycją art. 483 Ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych¹² (dalej jako k.s.h.). Członkowie zarządu ponoszą również odpowiedzialność wobec akcjonariuszy, na zasadach ogólnych, za szkody wyrządzone im w wyniku nieprowadzenia księgi akcyjnej, zgodnie z art. 431 k.s.h.¹³.

Ponadto art. 594 § 1 pkt 2 przewiduje, że członek zarządu, który wbrew obowiązkowi dopuszcza do nieprowadzenia przez zarząd księgi akcyjnej, podlega karze grzywny w wysokości do 20 tys. zł¹⁴.

Wpisy w księdze akcyjnej

Wpisy do księgi akcyjnej mogą zostać dokonane zarówno z urzędu, jak i na wniosek¹⁵. Informacje takie jak nazwisko i imię albo firma (nazwa) oraz siedziba i adres akcjonariusza albo adres do doręczeń, a także wysokość dokonanych wpłat, zarząd wpisuje z urzędu w wyniku realizacji swoich ustawowych obowiązków. Pozostałe wpisy, jak na przykład przeniesienie akcji, ustanowienie na niej ograniczonego prawa rzeczowego czy też nabycie akcji lub praw zastawniczych w drodze sukcesji generalnej, np. poprzez spadkobranie czy połączenie, dokonywane są na wniosek¹⁶.

⁸ M. RODZYŃKIEWICZ: *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. Warszawa 2012, s. 594.

⁹ M. GOSZCZYK: *Powstanie praw akcyjnych i akcji, cz. I. „Prawo Papierów Wartościowych”* 2001, nr 10, s. 15.

¹⁰ R. CZERNIAWSKI: *Kodeks spółek handlowych...*, s. 462.

¹¹ Ibidem, s. 465.

¹² Dz.U. 2000.94.1037 z późn. zm.

¹³ W. POPIOŁEK: *Prawa i obowiązki akcjonariuszy. W: Kodeks spółek handlowych...*, s. 769.

¹⁴ R. CZERNIAWSKI: *Kodeks spółek handlowych...*, s. 465.

¹⁵ A. KIDYBA: *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. Warszawa 2012, t. II, s. 246.

¹⁶ Ibidem, s. 246.

W doktrynie przyjmuje się, że wpisy danych do księgi akcyjnej mają charakter deklaratoryjny¹⁷, jednak ich dokonanie stanowi warunek *sine qua non* wykonywania praw korporacyjnych przez uprawnionych z akcji imiennych i świadectw tymczasowych¹⁸.

Takie stanowisko przedstawił też Sąd Najwyższy w orzeczeniu z 3 lipca 2003 r., w którym przyjął, że wpis do księgi akcyjnej kształtuje stosunek prawny pomiędzy akcjonariuszem a spółką i w stosunku między tymi podmiotami ma charakter konstytutywny¹⁹.

Odmienny pogląd prezentuje Sąd Najwyższy w wyroku z 4 grudnia 2009 r.²⁰, podkreślając w nim, że wpis nabywcy do księgi akcyjnej nie warunkuje skuteczności nabycia akcji wobec osób trzecich, a potrzeba ochrony bezpieczeństwa obrotu prawnego uzasadnia przyznanie osobie wpisanej do księgi akcyjnej legitymacji formalnej, a zatem związania z wpisem do księgi akcyjnej usuwalnego domniemania prawnego, iż osoba ta rzeczywiście jest akcjonariuszem²¹.

Jak już wspomniano, wpisy dotyczące przeniesienia akcji czy świadectwa tymczasowego, obciążenia ich zastawem albo użytkowaniem, nabycia akcji albo praw zastawniczych w drodze sukcesji uniwersalnej, są dokonywane tylko na żądanie uprawnionego (nabywcy, zastawnika, użytkownika)²².

Wydaje się, że należy w tej kwestii przyjąć wykładnię rozszerzającą, odnoszącą się do sukcesji generalnej, i uznać, że art. 341 §3 k.s.h. stosować należy także w sytuacji przejścia praw do akcji lub ograniczonych praw na akcjach wraz z pewnym kompleksem majątkowym, na mocy jednego zdarzenia prawnego²³.

Uprawnienie do żądania danego wpisu ma charakter prawokształtujący²⁴, może być dochodzone na drodze postępowania sądowego, poprzez wniesienie powództwa przeciwko spółce o zobowiązanie jej, by dokonała stosownego wpisu²⁵.

¹⁷ W. POPIOŁEK: *Prawa i obowiązki akcjonariuszy*. W: *Kodeks spółek handlowych...*, s. 769; odmienne stanowisko: R. POTRZESZCZ, T. SIEMIĄTKOWSKI: *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. Warszawa 2010, t. III, s. 406; M. RODZYŃKIEWICZ: *Kodeks spółek handlowych...*, s. 593.

¹⁸ Z. OPAŁKO: *Księga udziałów i księga akcyjna w spółkach kapitałowych...*, s. 23.

¹⁹ III CKN 309/01, OSNC 2004, nr 9, poz. 148. Zob. też: T. KURNICKI: *Glosa krytyczna. „Prawo Spółek”* 2005, nr 9, s. 55.

²⁰ III CSK 85/09.

²¹ W. POPIOŁEK: *Prawa i obowiązki akcjonariuszy*. W: *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. Red. J. STRZĘPKA. Warszawa 2012, s. 867.

²² Ibidem, s. 770.

²³ J. FRĄCKOWIAK: *Prawa i obowiązki akcjonariuszy*. W: *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. Red. K. KRUCZALAK. Warszawa 2001, s. 553.

²⁴ M. RODZYŃKIEWICZ: *Kodeks spółek handlowych...*, s. 593; odmienne stanowisko: R. POTRZESZCZ, T. SIEMIĄTKOWSKI: *Kodeks spółek handlowych...*, s. 406. Autorzy ci uprawnienie to traktują jako roszczenie.

²⁵ W. POPIOŁEK: *Prawa i obowiązki akcjonariuszy*. W: *Kodeks spółek handlowych...*, s. 770.

Wpis w księdze akcyjnej może zostać również zaskarżony w drodze powództwa o ustalenie istnienia bądź też nieistnienia stosunku prawnego lub prawa na podstawie art. 189 k.p.c. Można także żądać zabezpieczenia powództwa, w szczególności poprzez zakazanie wykonywania praw czy obowiązków akcjonariusza²⁶.

Wnioskodawca składający wniosek o dokonanie odpowiedniego wpisu w księdze akcyjnej powinien przedłożyć zarządowi dokumenty, które uzasadniają jego dokonanie (np. umowę zbycia akcji albo świadectwa tymczasowego, dowód przeniesienia posiadania, umowę o ustanowieniu zastawu albo użytkowania, postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku po akcjonariuszu)²⁷.

Nie ulega wątpliwości, że wpis w księdze akcyjnej stanowi podstawę legitymacji uprawnionego z akcji imiennej czy też nie w pełni opłaconej akcji na okaziciela, na którą wydane zostało świadectwo tymczasowe, w stosunku do spółki²⁸. Jednocześnie uprawniony w ten sposób nie może bez dokonanego wpisu zostać pociągnięty do wypełniania obowiązków wobec spółki. Samo posiadanie dokumentu akcji nie przesądza o możliwości wykonywania praw z akcji, a posiadacz niewpisany do księgi akcyjnej może zostać niedopuszczony do ich realizacji²⁹.

Wpis do księgi akcyjnej nie posiada charakteru konstytutywnego, bowiem w wyniku wpisu do księgi akcjonariuszem nie staje się osoba, która nie objęła lub nie nabyła akcji. Jednakże spółka bez względu na rzeczywisty stan prawny zobowiązana jest dopuścić do wykonywania praw udziałowych osobę, która jest wpisana w księdze, a odmówić tej, która nie została wpisana³⁰.

Spółka jest związana treścią wpisu w księdze akcyjnej, pomimo że nie posiada on charakteru sanującego ewentualne braki czynności przeniesienia akcji, ustanowienia na nich prawa zastawu³¹. W efekcie, bez względu na rzeczywisty stan prawny, spółka zobowiązana będzie dopuścić do wykonywania praw udziałowych podmiot wpisany do księgi akcyjnej, a tym samym może odmówić tego podmiotowi, którego uprawnienia nie zostały wpisane³². Wobec tego do chwili dokonania zmiany wpisu osoba, która jest wpisana w księdze akcyjnej, posiada legitymację do wykonywania praw udziałowych,

²⁶ R. CZERNIAWSKI: *Kodeks spółek handlowych...*, s. 465.

²⁷ W. POPIOŁEK: *Prawa i obowiązki akcjonariuszy*. W: *Kodeks spółek handlowych...*, s. 770; M. RODZYNKIEWICZ: *Kodeks spółek handlowych...*, s. 596; odmienne stanowisko: S. SOŁTYSIŃSKI: *Prawa i obowiązki akcjonariuszy*. W: S. SOŁTYSIŃSKI, A. SZAJKOWSKI, A. SZUMAŃSKI, J. SZWAJA: *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*. Warszawa 2008, t. III, s. 315.

²⁸ W. POPIOŁEK: *Prawa i obowiązki akcjonariuszy*. W: *Kodeks spółek handlowych...*, s. 771.

²⁹ Ibidem, s. 771.

³⁰ Ibidem, s. 884.

³¹ Ibidem, s. 772.

³² M. MICHAŁSKI: *Legitymacja akcjonariusza w obrocie tradycyjnym oraz w publicznym obrocie papierami wartościowymi*. „Prawo Spółek” 1999, nr 5, s. 13.

nawet w przypadku, gdyby materialnie uprawniona była inna osoba³³. Zatem o legitymacji rozstrzyga nie stan rzeczowy, a wpis widniejący w księdze akcyjnej³⁴.

Legitymacja formalna, wynikająca z przepisu art. 343 k.s.h., oparta jest na konstrukcji domniemania wzruszalnego i jest skuteczna tylko wobec spółki, w odniesieniu do wykonywanych wobec niej praw przez formalnie legitymowanego³⁵. Uprawniony materialnie, a nieposiadający jednocześnie legitymacji formalnej, może wykazywać zarówno w stosunku do spółki, jak i wobec osób trzecich wszelkimi dostępnymi środkami dowodowymi, że to jemu przysługuje status akcjonariusza. Legitymacja formalna, o ile nie zostanie skutecznie zakwestionowana, daje możliwość wykonywania praw z akcji, taka też jest jej funkcja. Prawa z akcji wynikają z prawa podmiotowego, które przysługuje akcjonariuszowi (uprawnionemu materialnie), zatem jest oczywiste, że o ile nie zostaną wykazane, muszą wyprzedzać legitymację formalną³⁶. Z praktycznego punktu widzenia istota legitymacji formalnej sprowadza się do tego, że wyprzedza ona uprawnienia wynikające z praw podmiotowych i to na akcjonariuszu spoczywa obowiązek wykazania, że podmiot legitymowany formalnie, w rzeczywistości nie jest uprawniony³⁷.

Stanowisko Sądu Najwyższego w sprawie charakteru prawnego wpisu do księgi akcyjnej

W zakresie charakteru prawnego wpisu do księgi akcyjnej stanowisko Sądu Najwyższego nie jest jednolite. Mianowicie w przywoływanym już wyroku z dnia 3 lipca 2003 r. Sąd Najwyższy stwierdza, że: „Wpis do księgi akcyjnej kształtuje stosunek prawny pomiędzy akcjonariuszem a spółką i w stosunku między tymi podmiotami ma charakter konstytutywny”³⁸.

W uzasadnieniu Sąd Najwyższy przyjmuje, że w odniesieniu do osób trzecich oraz samej spółki wpis do księgi akcyjnej ma charakter konstytutywny. Wskazuje jednocześnie, że uznanie wpisu do księgi akcyjnej za czynność mającą wyłącznie charakter deklaratoryjny, a zatem rozumianą jedynie jako *sui generis* warunek zawieszający możliwość wykonywania praw akcyjnych, oznaczałoby, iż akcje imienne mogą być zbywane poza wiedzą spółki, co znacznie

³³ W. POPIOŁEK: *Prawa i obowiązki akcjonariuszy*. W: *Kodeks spółek handlowych...*, s. 772.

³⁴ Ibidem, s. 772.

³⁵ Ibidem, s. 873.

³⁶ Ibidem, s. 873.

³⁷ Ibidem, s. 873.

³⁸ III CKN 309/01.

utrudniałoby spółce identyfikację uprawnionych oraz kontrolę przestrzegania statutowych ograniczeń w przedmiocie nabywania akcji imiennych³⁹.

Sąd Najwyższy stwierdza, że stosunki prawne między zbywcą a nabywcą akcji kształtuje treść dokonanej między nimi czynności prawnej. Natomiast w stosunkach pomiędzy podmiotami dokonującymi obrotu akcjami wpis do księgi akcyjnej jest w rzeczywistości zdarzeniem prawnie indyferentnym. Jednakże ten sam wpis do księgi akcyjnej nabywcy akcji imiennych kształtuje stosunek prawny pomiędzy nim a spółką, gdyż przed dokonaniem tego wpisu akcjonariusz, pomimo skutecznego nabycia akcji, nie może jeszcze realizować swoich uprawnień wobec spółki. Dopiero w sytuacji skutecznego dokonania wpisu wykreowany zostaje pełny węzeł prawny w relacji pomiędzy akcjonariuszem a spółką, stwarzając tym samym dla akcjonariusza legitymację do wykonywania wobec spółki praw udziałowych, a więc zarówno majątkowych, jak i korporacyjnych.

W konsekwencji Sąd Najwyższy przyjmuje, że ocena skuteczności dokonanej czynności prawnej zbycia akcji imiennych powinna zostać dokonywana w szczególności w płaszczyźnie podmiotowej pomiędzy zbywcą a nabywcą, natomiast czynność taka nie ma jeszcze wiążącego charakteru dla samej spółki przy określaniu np. momentu przejścia na nabywcę korzyści oraz ciężarów związanych z akcjami, które są przedmiotem obrotu. Moment ich przejścia ze skutkiem dla spółki wyznaczy dopiero wpisanie nabywcy akcji do księgi akcyjnej⁴⁰.

Na odmienne stanowisko wskazuje Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 grudnia 2009 r., w którym stwierdza, że: „Wpis do księgi akcyjnej ma znaczenie jedynie legitymacyjno-dowodowe (art. 343 §1 k.s.h.)”⁴¹.

Sąd Najwyższy zauważa, iż w odniesieniu do art. 343 §1 k.s.h. nasuwają się dwie możliwe interpretacje. Po pierwsze, można przyjąć, że przepis ten uzależnia skuteczność względem spółki przejścia akcji imiennej na inną osobę — zarówno w drodze sukcesji syngularnej, jak i uniwersalnej — od wpisu nabywcy do księgi akcyjnej (por. art. 341 k.s.h.)⁴².

Według tego stanowiska spełnienie przesłanek określonych w art. 339 k.s.h. lub w art. 925 i 926 §1 Ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (dalej jako: k.c.)⁴³ wywiera skutek tylko wobec nabywcy akcji imiennych, natomiast skuteczność nabycia przez daną osobę akcji imiennych wobec spółki zależy od ziszczenia się dalszej przesłanki, to jest wpisu do księgi akcyjnej. Wpis nabywcy do księgi akcyjnej ma więc charakter konstytutywny⁴⁴.

Po drugie, można uważać, że w świetle art. 343 §1 k.s.h. wpis do księgi akcyjnej ma znaczenie jedynie legitymacyjno-dowodowe. Według tego stano-

³⁹ Uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 3 lipca 2003 r., III CKN 309/01.

⁴⁰ Ibidem.

⁴¹ III CSK 85/09. M. DUMKIEWICZ: *Glosa krytyczna*, „Glosa” 2011, nr 3, s. 54.

⁴² Uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2009 r., III CSK 85/09.

⁴³ Dz.U. 1964.16.93, z późn. zm.

⁴⁴ Uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2009 r., III CSK 85/09.

wiska ziszczenie się przesłanek określonych w art. 339 k.s.h. lub w art. 925 i 926 § 1 k.c. wywiera skutek nie tylko względem nabywcy akcji imiennych, ale wobec wszystkich osób trzecich, również w stosunku do spółki⁴⁵.

Potrzeba ochrony bezpieczeństwa obrotu prawnego uzasadnia jednak przyznanie osobie wpisanej do księgi akcyjnej legitymacji formalnej, czyli związania z wpisem do księgi akcyjnej usuwalnego domniemania prawnego, że osoba ta jest rzeczywiście akcjonariuszem.

Zdaniem Sądu Najwyższego z wymaganiem przez art. 406 k.s.h. wpisem do księgi akcyjnej co najmniej na tydzień przed walnym zgromadzeniem należy łączyć jedynie znaczenie legitymacyjno-dowodowe. W konsekwencji udział w walnym zgromadzeniu akcjonariusza materialnie legitymowanego, ale niewpisanego do księgi akcyjnej, zgodnie z art. 406 § 1 k.s.h., nie powinien pociągać za sobą ujemnych konsekwencji dla nikogo. Odmienne stanowisko byłoby, zdaniem Sądu Najwyższego, wyrazem przesadnego formalizmu. W dalszej części uzasadnienia Sąd Najwyższy wskazuje, że doniosłość uprawnienia akcjonariusza do uczestniczenia w walnych zgromadzeniach przemawia za tym, aby przy wykładni przepisów Kodeksu spółek handlowych o walnym zgromadzeniu dążyć do zagwarantowania możliwości realizacji tego uprawnienia. Dotyczy to w szczególności przepisów normujących zwoływanie walnego zgromadzenia⁴⁶.

Rozpoznawana przez Sąd Najwyższy sprawa dotyczyła podstawy wpisu akcjonariuszy, którzy nabyli akcje w wyniku dziedziczenia. W takim przypadku zastosowanie znajdują regulacje prawa spadkowego. Zgodnie z art. 1027 k.c. względem osoby trzeciej, która nie rości sobie praw do spadku z tytułu dziedziczenia, spadkobierca może udowodnić swoje prawa wynikające z dziedziczenia tylko stwierdzeniem nabycia spadku albo zarejestrowanym aktem poświadczenia dziedziczenia. Z artykułu tego jednak nie wynika — jak się przyjmuje w piśmiennictwie oraz orzecznictwie — że osoby trzecie mają obowiązek żądać, aby spadkobierca udowodnił swoje prawa w sposób przewidziany w tym przepisie⁴⁷.

Wobec tego istnieje możliwość uznania za spadkobiercę osoby, która jeszcze nie legitymuje się dokumentem wskazanym w art. 1027 k.c. Zatem w świetle art. 1027 k.c. dopuszczalne jest wpisanie do księgi akcyjnej również spadkobiercy poprzedniego akcjonariusza, który jeszcze nie dysponuje postanowieniem o stwierdzeniu nabycia spadku bądź zarejestrowanym aktem poświadczenia dziedziczenia. Przepis art. 341 k.s.h. tego nie wyklucza, ponieważ wpis do księgi akcyjnej uzależnia od przedłożenia określonych dokumentów tylko nabywców akcji na podstawie czynności prawnej *inter vivos*.

⁴⁵ Ibidem.

⁴⁶ Ibidem.

⁴⁷ Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 1950 r., C 353/50.

W rozstrzyganej przez Sąd Najwyższy sprawie zarząd spółki kilka dni po wysłaniu do Mariusza C. (posiadającego poprzednio status akcjonariusza) listem poleconym pod adres podany w księdze akcyjnej zawiadomienia o nadzwyczajnym walnym zgromadzeniu, dysponował informacją w postaci aktu zgonu, która wskazywała na dowód jego śmierci. Zdaniem Sądu Najwyższego po sporządzeniu aktu zgonu spółka nie miała żadnych podstaw do uznawania Mariusza C. za swego akcjonariusza. Odtąd akt ten podważał domniemanie wynikające z art. 341 k.s.h. i w miejsce Mariusza C. za akcjonariuszy spółki należało uważać jego spadkobierców⁴⁸.

Odmienne stanowisko prezentuje Małgorzata Dumkiewicz w swej glosie, gdzie stwierdza, że możliwość wykonywania uprawnień wobec spółki, a w szczególności uczestnictwa oraz prawa głosu, uzależniona jest od przejawienia aktywności przez samych zainteresowanych. Brak przy tym podstaw, by przenieść na spółkę obowiązek wyřeczania ich w tym zakresie czy teŝ uwzględniania przez członków zarządu niejako z urzędu okoliczności dotyczących przeniesienia akcji, znanych im z różnych relacji „pozaspółkowych” (np. rodzinnych, towarzyskich). Co za tym idzie, dopóki: „[...] spadkobiercy nie wystąpią do spółki z wnioskiem o dokonanie odpowiedniego wpisu do księgi akcyjnej, wykazując jednocześnie swoje uprawnienie, spółka może prawidłowo zwoływać zgromadzenia wspólników bez konieczności wysyłania zawiadomień nawet najbardziej prawdopodobnym następcom prawnym zmarłego akcjonariusza”⁴⁹.

Podsumowanie

Reasumując powyższe rozważania, należy stwierdzić, że wpis do księgi akcyjnej w stosunkach pomiędzy akcjonariuszem a spółką ma charakter konstytutywny. Jednakże wobec pozostałych podmiotów wpis nie posiada takiego charakteru. W tym zakresie wpis do księgi akcyjnej stanowi formalną legitymację do wykonywania praw wobec spółki, co wynika z art. 343 §1 k.s.h.

Samo nabycie praw z akcji nie jest uzależnione od wpisu do księgi akcyjnej⁵⁰. Jednakże wykonywanie praw udziałowych w spółkach jest uzależnione od wpisu do księgi akcyjnej, jeżeli jest to akcja imienna lub imienne świadectwo tymczasowe⁵¹.

⁴⁸ Uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2009 r., III CSK 85/09.

⁴⁹ M. DUMKIEWICZ: *Glosa do wyroku SN z dnia 4 grudnia 2009 r., III CSK 85/09*, „Glosa” 2011, nr 3, s. 54.

⁵⁰ A. KIDYBA: *Kodeks spółek handlowych...*, s. 247.

⁵¹ O. HORWATH, K. OPLUSTIL: *Legitymacja akcjonariusza do udziału w walnym zgromadzeniu w świetle prawa polskiego i wspólnotowego*. „Przegląd Prawa Handlowego” 2008, nr 8, s. 16 i n.

Występują tu dwie grupy podmiotów. Pierwsza to osoby, które mimo posiadanego wpisu mogą już w rzeczywistości akcjonariuszami nie być, oraz druga, w której znajdują się podmioty będące akcjonariuszami pomimo braku wpisu. Zatem wpis do księgi akcyjnej w stosunku do spółki będzie miał charakter konstytutywny, bowiem akcjonariuszowi, który widnieje w księdze, nie można odmówić realizacji jego praw udziałowych. Spółka zobowiązana jest dopuścić do wykonywania praw osobę wpisaną do księgi akcyjnej⁵².

Postępując zgodnie z przyjętym stanowiskiem Sądu Najwyższego, nie można odmówić osobom legitymującym się tytułem uczestnictwa w spółce, a jeszcze niewpisanym do księgi akcyjnej. Podmioty takie nie posiadają jedynie legitymacji formalnej.

Sam fakt, że akcjonariusz nie jest wpisany do księgi akcyjnej, nie może pozbawiać go np. prawa uczestnictwa w walnym zgromadzeniu. Zatem zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego zasadne wydaje się przyjęcie, że w przypadku, gdy spółka dysponuje informacją wskazującą na dowód np. śmierci akcjonariusza w postaci aktu zgonu, nie ma żadnych podstaw do uznawania takiej osoby za swego akcjonariusza. Akt zgonu podważa bowiem domniemanie wynikające z art. 341 k.s.h. i w miejsce zmarłego za akcjonariuszy spółki należy uznać jego spadkobierców⁵³.

Trafne wydaje się stanowisko Sądu Najwyższego, zgodnie z którym z wymaganiem przez art. 406 k.s.h. wpisem do księgi akcyjnej należy łączyć jedynie znaczenie legitymacyjno-dowodowe. Dzięki temu w konsekwencji udział w walnym zgromadzeniu akcjonariusza materialnie legitymowanego, lecz niewpisanego do księgi akcyjnej, nie powinien pociągać za sobą ujemnych konsekwencji dla nikogo. Zdaniem Sądu Najwyższego odmienne stanowisko byłoby wyrazem przesadnego formalizmu⁵⁴.

⁵² M. MICHAŁSKI: *Legitymacja akcjonariusza w obrocie tradycyjnym...*, s. 13.

⁵³ Uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2009 r., III CSK 85/09.

⁵⁴ Ibidem.

Anna Lichosik

A legal nature of an entry to the share register

Summary

The subject matter of the following article is considerations on a legal nature of an entry to the share register in the light of a judicature line of the Supreme Court here.

A share register is an internal document of a company available only for the members of the company bodies and shareholders, including basic information concerning shareholders, transferring the rights from shares and enacting limited property rights on shares. The aim of conduct-

ing a share register, apart from the necessity to own a share document by a shareholder, is to introduce an additional element in the form of a formal shareholder card.

A doctrine assumes that data entry to the share register are declaratory in nature, however, their accomplishment constitutes a *sine qua non* of exercising corporation rights by those entitled from registered shares and temporary certificates.

According to the Supreme Court, the evaluation of the efficiency of a legal action of transferring shares should be done especially at the subjective level between a seller and a buyer. However, the very action is not binding for the company as such yet. The moment they are transferred and have a legal effect for the company is determined only by entering a share buyer to the share register. In this case the buyer's entry to the share register is constitutive in character.

In opposition to the above-mentioned is the opinion likewise expressed by the Supreme Court, namely that according to the 343rd article of the 1st paragraph of the c.c.c, the entry to the share register plays just a legitimization-evidence role and does not condition the efficiency of buying shares in the presence of the third party, however, the need to protect the safety of the legal transaction explains why a person registered into the share register is granted a formal card.

Anna Lichosik

Die Rechtsnatur der Eintragung ins Aktienregister

Zusammenfassung

Der Gegenstand des vorliegenden Referats ist die Rechtsnatur der Eintragung ins Aktienregister angesichts der uneinheitlichen Rechtsprechungslinie des Obersten Gerichtes in dem Bereich.

Das Aktienregister ist eine interne und nur den Mitgliedern der Gesellschaftsorgane und Aktionären zugängliche Urkunde der Aktiengesellschaft, die grundlegenden Informationen über: Aktionäre, Übertragung der Rechte auf Aktien und Entscheidung über beschränktes Sachenrecht auf Aktien beinhaltet. Die Führung des Aktienregisters dient der formellen Legitimation des Aktionärs gegenüber der Gesellschaft.

Laut der Doktrin, hat die Eintragung von Daten ins Aktienregister einen deklarativen Charakter, doch die Aktionäre haben ihre persönlichen Daten mitzuteilen. Das ist eine notwendige Bedingung, damit die Namensaktien- und Zwischenscheinberechtigten ihre Körperschaftsrechte vollstrecken können.

Das Oberste Gericht vertritt die Meinung, dass die Rechtswirksamkeit des vollendeten Rechtsgeschäftes — Verkaufs der Namenaktien vor allem auf der subjektiven Ebene zwischen dem Aktienveräußerer und dem Aktienaufkäufer beurteilt werden solle, und solches Geschäft für die Gesellschaft selbst nicht verbindlich sei. Der Aktienübergang wird dann durch die Eintragung des Aktienaufkäufers ins Aktienregister bestätigt und diese Eintragung hat schon einen konstitutiven Charakter.

In der Opposition dazu steht die auch von dem Obersten Gericht ausgedrückte Meinung, dass gemäß Art. 343 §1 Handelsgesellschaftsbuches die Eintragung ins Aktienregister nur der Legitimation und dem Ausweisen dient und die Wirksamkeit des Aktienerwerbs den Dritten gegenüber nicht bedingt. Da aber die Sicherheit des Rechtsverkehrs gewährleistet werden muss, erhält die ins Aktienregister eingetragene Person eine formelle Legitimation.